

Handläggare: Kristina Björkegren Linder
Telefon: 508 33 890

Till Utbildningsnämnden
2009-09-17

Program för utvecklingen i Söderort

Svar på remiss från kommunstyrelsen (Dnr. 838/2009)

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande:

Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Thomas Persson
Direktör

Håkan Edman
Grundskolechef

Sammanfattning

Utbildningsförvaltningen har fått i remiss att lämna synpunkter på stadsledningskontorets förslag till program för utvecklingen i Söderort. Förvaltningen anser att det utifrån ett skolperspektiv finns skäl att avgränsa det geografiska området för Söderorts vision till att omfatta i huvudsak den yttre delen. Skarpnäck, Farsta, Vantör, och Skärholmen är stadsdelar som tillsammans med zonen runt Enskededalen och Solberga i Älvsjö behöver lyftas ytterligare. Här är skolans måluppfyllelse låg samtidigt som folkhälsotal och drogvaneundersökningar pekar på utmaningar för stora grupper. Förvaltningen anser också att en framtida vision för Söderort bör ta avstamp i tidigare visionsarbete och befintliga utvecklingsområden i staden som helhet såväl som i Söderorts skolor; matematik, naturvetenskap och språk respektive samarbete med handels- och logistikföretag, satsningar på idrott och hälsa samt miljö och internationalisering kopplat till IKT.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samverkan med gymnasieavdelningen.

Bakgrund

Många av grundskolorna i Söderort har sitt elevunderlag i socioekonomiskt utsatta områden. Skolorna har också en stadigt växande andel elever med utländsk bakgrund. Via det socioekonomiska fördelningssystemet får vissa av skolorna avsevärt mer pengar än andra. Den extra medelstilldelningen möjliggör för skolornas rektorer att lokalt planera och driva sin verksamhet utifrån den enskilda skolans och den enskilda elevens definierade behov. Resursfördelningen tar således hänsyn till behov och förhållanden och i flera fall har satsningarna också burit frukt. Några av skolorna i Söderort har visat sig vara föregångare med nya pedagogiska arbetssätt och framgångsrika resultat. Samtidigt har utmaningarna ökat i form av en accentuerad rörlighet, vikande elevunderlag och social oro.

Det fria skolvalet är påtagligt för skolorna i Söderort. I Farsta t ex väljer 63% en grundskola i den egna stadsdelen. Den goda infrastrukturen och kommunikationerna till innerstaden gör det också lätt att för elever välja skola utmed tunnelbanan utan att förlora särskilt mycket tid. Även konkurrensen på gymnasie marknaden är hård och under de närmaste tio åren antas antalet ungdomar i spannet 15-18 år att stadigt minska, såväl i länet som inom staden. År 2015 beräknas länet att ha ett elevunderlag på ca 66 000 ungdomar mot nuvarande ca 77 000. Motsvarande siffror för staden ligger på 23 500 respektive 26 000. Redan i dag finns ledig kapacitet på alla kommunala gymnasieskolor i området utom Kärrtorp och IB South. När kommunerna på Södertörn etablerar ett närmare samarbete kring gymnasieskolan är det viktigt att Stockholms stad säkerställer elevernas valfrihet och arbetar för en samordning av utbudet inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan i länet.

De krävande yttre och inre förutsättningarna har medfört att pedagoger och skolledning måste arbeta med och pröva olika varianter av undervisning t ex genom användning av särskilt anpassade läromedel. Små undervisningsgrupper och undervisning anpassad efter kön är ibland nödvändiga för ökad måluppfyllelse. Bl.a. har flera av skolorna identifierat att flickorna behöver extra stöd för att stimulera till en diskussion om värdegrund och stärka flickornas identitet och självförtroende. Tydliga regler, ordning och reda i klassrummet och regelbundet återkommande etik- och moraldiskussioner/rollspel är andra verktyg i ett aktivt värdegrundsarbete. Affirmativt värdegrundsarbete som att lyfta fram värdet av förebilder och ambassadörer bland eleverna är vanligt. Satsningar som

att fira framgångar, att dela ut utmärkelser och stipendier för goda prestationer, att välja ut elevfaddrar, mentorer och hjälplärare ur klasserna bidrar till att skapa ett klimat där de goda exemplen lyfts fram. Skötsamma och socialt väl fungerande elever får utgöra ambassadörer för den egna skolan. Det pågår ett intensivt arbete med att stärka elevernas självbild och premiera önskvärda beteenden. Detta positiva arbete har vidgats till att omfatta också lokalsamhället där det sedan några år finns etablerat samarbete mellan skola, socialtjänst och polis i Söderort.

Flertalet grundskolor i området har idag mer eller mindre tydliga profiler som t ex engelska, fotboll, It och media, hälsa och rörelse, musik, dans, läsning, Ma/NO, Sv/Eng, Må Bra, simning, basket, språk, friluft, handboll, musikal, rocklinje, NV-estetik, internationalisering och idrott och ledarskap. Gymnasieskolan har genomgått en kraftig specialisering och profilering mot i huvudsak yrkesinriktade program och inriktningar under senare år. Scengymnasiet, RH-gymnasiet, Stockholms Hotell- och restaurangskola, barnskötarutbildningen på Farsta gymnasium och Stockholms Transport- och Fordonstekniska gymnasium är exempel på detta. En gymnasieskola med i huvudsak teoretisk inriktning, Kärrtorps gymnasium, har framgångsrikt skapat sig en position bland Stockholms gymnasieskolor och är nu en av de mest eftersökta. Kärrtorp drar till sig studiemotiverade elever från hela staden.

Områden där samverkan bör utvecklas ytterligare är skolans kopplingar mot högskolan och arbetslivet. Ett visst samarbete finns idag, i huvudsak inom gymnasieskolan, med Södertörns högskola, Stockholms universitet, KI, KTH. Örebro universitet, Konstfack och Stockholms stadsteater bl.a. - den kretsen skulle kunna utvidgas till att omfatta fler läroanstalter och fler skolor, gärna inom ramen för prioriterade områden. Ett etablerat och kontinuerligt samarbete mellan skolor och företag är nödvändigt bl.a. för utveckling av undervisning, för att tillgodose praktikplatser och för att underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden.

Brännkyrka gymnasium har etablerat en samverkan med entreprenörer och forskare inom arbetsliv och högskolor under konceptet BCA, Brännkyrka Career Academy. Konceptet ger eleverna möjligheter att bygga egna nätverk och ta del av de senaste trenderna inom forskning och utveckling. Ytterligare pedagogiska modeller avseende entreprenörskap/entreprenöriellt lärande behöver utvecklas och prövas.

Språkutveckling och lärande stimuleras genom handledning och ämnesundervisning på modersmålet. Utbildningsförvaltningen erbjuder också riktad kompetensutveckling kring barns språkutveckling och flerspråkighet samt

flera satsningar inom matematik, naturvetenskap och teknik. Några av grundskolorna i Söderort ligger i pedagogikens framkant och har uppmärksammats inom såväl matematik och naturvetenskap som språkutveckling; elever, pedagoger och enskilda verksamheter har erhållit priser i tävlingar, priser för bästa mattelärare och matteverkstäder. Så har t ex Rågsvedsskolan blivit vald till en av landets bästa skolor, trots en förhållandevis låg måluppfyllelse. Bagarmossens skola har uppmärksammats för att man lyckats med att få alla åk 9 elever behöriga till gymnasiet år 2009.

Förvaltningens synpunkter

Utifrån de frågeställningar som stadsledningskontoret vill lyfta i remissen har förvaltningen i tjänsteutlåtandet besvarat frågor som berör definition av området, hur området ska kunna stärkas, prioritering av vissa områden och stadsdelar och särskilda utmaningar i Söderort, utifrån ett skolperspektiv. Förvaltningen kan konstatera att det finns behov av samordnade insatser även utanför förvaltningens kompetensområde. Förvaltningen kommer att sprida information om Söderort och skapa plattformar för vidare kommunikation.

Det geografiskt definierade området inom Söderort är heterogent på flera sätt; socioekonomiskt, etniskt och med avseende på skolans måluppfyllelse och villkor. Utbildningsförvaltningen anser att det utifrån ett skolperspektiv finns ett värde i att avgränsa området till att omfatta i huvudsak den yttre delen. Skarpnäck, Farsta, Vantör och Skärholmen, tillsammans med Solberga och Enskededalen är områden som kan behöva lyftas ytterligare. Det finns ett bälte i den södra staden som står för särskilda utmaningar. Farsta och Skarpnäck har t ex svaga folkhälsotal. De skolor som i huvudsak berörs av detta är Kvickenstorpsskolan, Hökarängens skola, Bagarmossens skola och Tåtorpsskolan. I Enskede-Årsta-Vantör är det främst Nytorpsskolan, Hagsåtraskolan och Rågsvedsskolan. På samma sida av stambanan är Östberga och Solberga områden som behöver lyftas. På andra sidan E4:an är hela Skärholmen ett område med stora utmaningar.

Förvaltningen anser även att en framtida vision för Söderort bör utgå från och ta avstamp i redan påbörjat visionsarbete. Därför bör de utvecklingsområden som formulerats i tidigare visionsarbete införlivas i detta nya dokument. Förvaltningen anser också att visionen och det fortsatta arbetet bör utgå från de utvecklingsprojekt och områden där det redan finns formulerade viljeyttringar. Ett sådant fundament finns t.ex. inom området idrott och hälsa. Idrotts- och föreningslivet är starkt utvecklat i Söderort. Farsta gymnasium har en inarbetad idrottsprofil och planerar att etableras som ett regionalt idrottsgymnasium. Skolan blev hälsodiplomerad våren 2009 och för en medveten strävan att vidga

hälsoperspektivet till mer än näringsriktig kost och fysiska aktiviteter. Etablerade samarbeten på skolnivå med Polisen och Spårvägen t.ex. kan stärkas ytterligare. Gemensamma satsningar i samverkan med idrottsförvaltningen och idrottsföreningar över stadiegränserna skulle kunna vara en väg mot positiv förändring.

Söderorts tillgång till natur- och gröna miljöer skulle kunna marknadsföras ytterligare och i högre grad införlivas i skolans arbete, t.ex. i samarbete med närsamhället och andra aktörer med miljö, internationalisering och IKT som utgångspunkt, t ex klimatsmarta skolor med helhetstänkande. Kärrtorps gymnasium har redan påbörjat ett sådant arbete. Skolan driver tillsammans med forskare från Stockholms universitet ett flerårigt projekt att kompetensutveckla personalen inom lärande för hållbar utveckling. Flera grundskolor arbetar aktivt med sina miljöprofiler. Ett extensivt internationellt samarbete återfinns på flera håll i Söderort; skolor som har internationella profiler och/eller samverkar med elever, pedagoger eller skolledare i Kina, Indien, Storbritannien, Spanien, Uganda, Irland, Schweiz, Finland, Turkiet mfl. länder.

Ett tredje utvecklingsområde ligger inom ramen för samverkan med handels- och logistikföretag, ett koncept som ligger nära till hands utifrån de geografiska förutsättningar som finns i Söderort. Här finns en möjlig knypunkt i Stockholms Handels- och Transportgymnasium där samverkan med det lokala näringslivet är en förutsättning för en framgångsrik skolverksamhet. Skolan ligger strategiskt placerad i ett företagsrikt område i Kungens Kurva och samarbetar med Scania, Volvo, BMW, Bilia mfl företag. Denna samverkan kan och bör utvecklas ytterligare och komma även grundskolan till del.

Möjligheterna att aktivt arbeta med ungdomars attityder och värdegrund bör tas tillvara. Ett positivt exempel på ett sådant arbete är t.ex ”Talang över gränser”. Projektet som initialt startades i Hägersten-Liljeholmens stadsdel syftar till att sammanföra ungdomar från socioekonomiskt skilda områden till möten i syfte att öka förståelsen mellan olika ungdomsgrupper. Förvaltningen anser att detta projekt bör utvidgas till att omfatta hela Söderort.

Inom förvaltningen har påbörjats ett arbete med att ta fram en projektorganisation och strategi för utveckling av skolan i Söderort. Denna strategi fokuserar på redan etablerade profiler som idrott och hälsa, miljö, internationalisering och IKT samt handel och logistik Samtidigt inventeras nya möjliga utvecklingsområden inom ramen för stadens prioriterade fokusområden. I strategin lämnas även förslag och

initiativ till samverkan med andra förvaltningar, ideella föreningar, lokalsamhället, näringslivet samt universitet och högskolor.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår nämnden att godkänna förvaltningens synpunkter som svar på remissen.

Bilagor

1. ”Program för utvecklingen i Söderort”. Remiss från kommunstyrelsen (Dnr. 838/2009)